

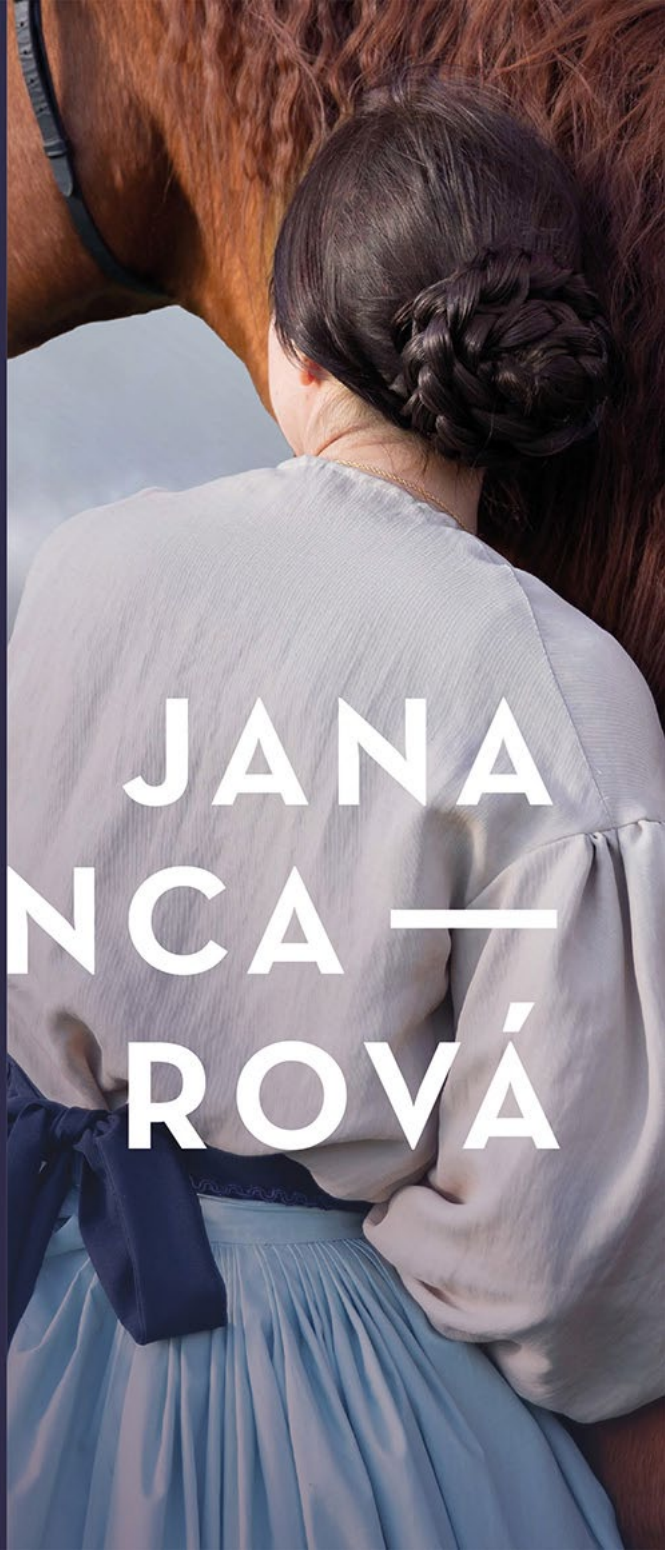
P

Osudy chalupy čp. 5

PONCA — ROVÁ

Anna R.

motto

Anna R.

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.motto.cz

www.albatrosmedia.cz

Jana Poncarová

Anna R. – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

**JANA
PONCA–
ROVÁ**

Anna R.

P

Osudy chalupy čp. 5

**JANA
PONCA —
ROVÁ**

Anna R.

motto

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom, co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa! Vše potřebné se dozvíte na **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

Anně a Františkovi a jejich dětem Mařence a Frantíkovi,
kteří první světovou válku prožili a napsali dopisy
citované v této knize

Bůh dopustí, ale neopustí.

František Reindl

/1938/

Když v noci nemůžu spát, myslím na všechny události, které se měly stát a nestaly, protože se místo nich přihodilo něco jiného. Ocitla jsem se tady, mezi smrky a borovicemi, v zastrčené chajdě, kterou přeměňuju v nový domov. Každodennost ve vsi mě dráždila a unavovala, přesto jsem zůstala ještě dvacet let. Z čistě povinnosti. Vracívám se za nimi jednou za čas, beze slov. Procházím pod zavřenými okny, míjím zabouchnuté dveře a liduprázdné dvory. Nepotřebují mě, dokud jim ústa nezaplní bolestné bědování. Potom se mě neštítí a jdou se mnou do lesa. Tentokrát nářek nikoho neponíží a nepostrčí, aby za mnou vyběhl. Jsou na polích, a kdybych neutekla, taky bych orala.

Kleknu si do drobných oblázků, abych vydrhla pomník, který míjejí bez povšimnutí, přitom kolem něj nadělali takových cirků. Po kameni se odspodu nahoru plazí tenká vrstva mechu. Dřu ho, až mi krvácejí klouby na ruku. Nahrubo otesaný balvan je opršelý, po zimě mu přibýly vrásky. Očistím ještě jména osmatřiceti padlých. Tenkrát, když sochu zakrývalo bílé plátno a nikdo nevěděl, co nám vzápětí odhalí, tu všichni z nich byli s námi. Jeden vedle druhého, se zkrvavenými tvářemi, dírami v hlavách, s odpadlými kusy masa, s pahýly, z nichž vytékal zčernalý hnus. Pozorovali nás svýma zapadlýma očima. Nepřipojila jsem se k hořekujícím vdovám. Nezpívala jsem hymnu. Jen jsem tam stála a dívala se.

Stírám dlaní nánosy špíny z mramorové desky. Jméno po jméně se mi vtiskuje do kůže: Anděl Václav, Dezort Karel,

Hegner Vojtěch a tak dál. Čím níž se v abecedním pořadí blížím, tím je moje kůže citlivější a rozedřenější. Ale co je moje utrpení proti tomu jejich? Pohřbili je *tam* – nezaopatřené, bez rakve, bez náhrobku, v rozcupovaných uniformách, nemyté. Budila jsem se hrůzou, že bloudí v bahně, hledají nás, prosí, abychom jim pomohli a vysvobodili je z nekonečného zajetí. Sny ustaly až v lese, jako by mě před nimi chránily hutné větve stromů a noční můry na mě nemohly z temných oblaků dopadnout.

S křupnutím v kolenou vstanu. Vráťím se domů. Nemám důvod se tu zdržovat.

Zahlédnu v okně Mařenčinu hlavu. Zkrátila si vlasy, nakrucuje si je a spíná za ušima, jak se to zrovna nosí. Doufá, že se její osud změní. Ve třiatřiceti má ještě naději, ale tenčí se každým dnem. Ve vzpomínkách ji nejčastěji vidím v křesle u kamen, na klíně vyšívání. Vpichuje jehlu s perlovou nití do jemné látky, tvoří okvětní lístky, hrbí se u toho, oči znavené soustředěním. Potom nůžtičkami prostříhává látku, pečlivě a oddaně, jak se od nastávající manželky očekává. Vybrala si nejtěžší postup vyšívání, říká se mu Richelieu, dopodrobna si ho nastudovala v časopise. Niť se musí utahovat pořád stejně silně, a čím hustší stehy jsou, tím je výšivka krásnější. Pokaždé, když dílo dokončí, ukazuje mi další ubrus, další povlak na polštář s budoucím monogramem. Netuší, že ubrusy nikdy neprostrře, duchny nikdy nepovlékne a výbava skončí na dně truhly. Také Mařenka mi připomíná události, které se měly stát a nestaly a pravděpodobně se nikdy nestanou. Nemám srdce brát jí zbytečky naděje, a tak silou vůle doufám s ní.

Všimne si mě a zavolá, abych počkala, že pekla vdolky. Nese mi jich pět, pečlivě potřených povidly a posypaných tvarohem. „Přijďte za námi brzy. Není vám tam zima?“

Není.

Loudám se domů. Mezi voňavé stromy.

Voda v potoce se převaluje přes kameny, je zkalená jarem, táhne s sebou větve a listí a dávno roztáté sněhové vločky. Opřu si lokty o kamennou obrubu Švédského mostu a zírám na vlny rozpohybované novým začátkem. Když mě sem poprvé – jako svoji nevěstu – přivedl, zůstali jsme stát na stejném místě, roztoužení a nezastavitelní, před sebou celý život.

„Říkáme mu Černý potok,“ pověděl mi. „V lesích, odkud se sem žene, dřív uhlíři prali dřevěné uhlí, a tak do vsi přitékala tmavá voda. Můj táta ji tak jako kluk ještě vídával. Pojdme kousek po náhonu, k hamru, a pak tě doprovodím domů.“

Náhon mě vede pod lípami, jejichž pupeny se nalévají očekáváním. Po pravé straně neúnavně zurčí potok, po levé odpočívá hladina rybníka zaražená stavidlem, připravená kdykoli se pohnout. Kráčím proti proudu za zvuky řinčícího kovu, za pachem spáleného uhlí a roztaveného železa. Vrata do hamru jsou otevřená, ve vantrocích se leskne voda, čeří ji ruce umouněného učně rozhodnutého smýt si z obličeje saze. Děti stavící si hrázky u velké louže před rybníkem se mu smějí, samy ušpiněné od bláta. Nejzapranější sukýnku, z níž se dávno odpáral lem, má Drnda. Stojí v houfu dětí a vykládá jednu ze svých povídaček, hlas má jiskřivý, nebojácný.

„Teto,“ připojí se ke mně, když mě zmerčí. „Jdete domů?“

Kam jinam.

„Půjdu s vámi. Už jsem viděla podběl, roste na cestě u obrázku. Já se tam nebojím, ani potom, co jste mi vyprávěla tu hrůzu.“

Nechtěla jsem ji strašit, ale je zvědavá a neodbytná a nešlo jí do hlavy, proč je na nejvyšší borovici zrezlým

hřebíkem, vykovaným před lety tady v hamru, přítlučený obrázek Panenky Marie. Hučelo mi z ní v hlavě. Rozpomněla jsem se, jak mi při obchůzce polí a luk, když mě seznamoval se vším, o co se budeme společně starat, vyprávěl příběh o pláteníkovi, který se vracel po setmění ze sousedních Strašic a našli ho tady mrtvého. Všechny látky, které převážel, zmizely. Až na pár potrhaných zbytků děsivě rozfoukaných ve větvích smrků a borovic. „Neboj se,“ řekl, „stalo se to už dávno. A kdoví jak to doopravdy bylo. Klidně si sem chod' sbírat maliny a borůvky, roste jich tu požehnaně.“

Les, kde bydlím, je vůbec protkaný neštěstími.

U křížku, od něhož je to k mé chajdě pětatřicet kroků po svahu dolů, zemřel kočí, když se na něj převrátil vůz s uhlím. Původní křížek už byl znavený sněhem, mrazem, deštěm, větrem a sluncem, tak jsem ho vytáhla z hromady kamení a zastrčila místo něj nový, svázaný režným provázem ze dvou březových větví. Drnda o něm neví, vodím ji k sobě jinou pěšinou. Netuší ani o umrlčí cestě, po které dřív vozívali nebožtíky na hřbitov do sousední vsi.

„Jestli chcete, tak vám ten podběl natrhám,“ nabídne se. „Až zas budou lidi kašlat, budete ho pro ně mít. Mně se ta kytká líbí. A vůbec nechápu, jak si ji někdo může splést s pampeliškou. Taky už vyletěly včely, není to ještě brzy? Aby neuhynuly? Viděla jsem čmeláka, jak se celý zabořil do květu podbělu, a měla jsem o něj strach. Teto, že bude žít?“

Vezmu ji za ruku.

Neodháním ji. Ať si jde se mnou, jak dlouho chce. Někdy se otočí v půlce cesty, prohlásí něco o svém otci a rozběhne se pryč. Příště jde se mnou až do chajdy a otálí s návratem do vsi, až ji musím vystrčit ze dveří a ukázat na nebe, že se zanedlouho setmí.

Zrychlím. Mechové polštáře jsou na dosah, nemůžu se jich dočkat. Překročím hranici mezi tamním a mým světem, vzápětí strčím do dveří a nechám Drndu vejít. Položím na stolek talíř s vdolky a naznačím, ať si vezme. Sáhnu pro vědro. Drnda vyběhne za mnou, vdolek v ruce, na tváři šmouhu od povidel. Přeskakuje kořeny, vede mě ke studánce. Napustím vědro, strčím pod pramen obě ruce, aby mi proud smyl zbytky špíny z pomníku, a potom si opláchnu obličej a zátylek.

Drnda se dívá, jak mi mezi prsty protéká voda. Skloní se nad mojí levou rukou a ukáže na hliníkový prsten. „Devatenáct set čtrnáct až devatenáct set sedmnáct,“ přečte. „Teto, vy jste vdaná?“

Strhnu dlaň stranou, voda je nesnesitelně ledová.

/1913/

„Anno, nech všeho a pojd' na dvůr!“ zavolá do předsíně přes pootevřené dveře.

Výpary a vedro z kamen mají volnou cestu, i tak ženám zarudly tváře a na skráních pod šátkem je lechtá pot.

„Přilož a začni smažit,“ řekne Anna Josefíně a utře si prsty ušpiněné od lepkavého těsta do zástěry.

Na dvoře je chladněji, sýpka zatarasila cestu poledním paprskům. Anna přejde stínem ke stájím sbitým ze zestárých trámů. Bobo se natáhl v písku, který na stavbu nespo-třebovali, zrnka mu zalezou do chlupů. „Lumpe,“ pohrozí mu. „Pošlu za tebou odpoledne děti, neprosíš tu celý den.“ Pes nadzvedne hlavu, položí si čumák na druhou tlapku a dívá se někam za ni ke stodole.

Anna vejde do stájí. Přítmí jí zastíní zrak. Rozkukává se na tři mužská záda sklánějící se nad vědrem. František se narovná, spolu s ním i zbylí dva. Otočí se k ní, je z nich nejvyšší, v očích uličnictví.

„Pojd' si to zkusit,“ přizve ji. „Takhle otočíš kohoutkem – a koukej, už teče.“

Voda crčí do vědra a do poloviny ho zaplní, když ji František vyzve, aby proud zastavila. „A teď se teprve dívej, vymysleli jsme ti to takhle.“ František popojde ke žlabům, otočí jiným kohoutem a voda v nich pozvolna přibývá, nakonec sahá až po okraj. František přítok utne, Anna ve žlabu smočí ruku, zastudí to.

„Víš, co to znamená, Anno? Že už s Josefínou nebudete muset tahat vodu ze studně a nosit ji po vědrech do stájí.

Kravám a koním ji prostě jen natočíte, potrubí ji sem dopraví přímo z lesa! Máš radost?”

„Velkou,“ podepře si Anna dlaněmi bedra, od rána je na nohou. „Pánové, jestli jste skončili, pojd'te obědvat.“

„Už je poledne?“ František vyjde na dvůr a zadívá se na nebe. „S dobrou prací čas plyne vždycky rychle.“

Odvádí stavitele Matičku a jeho podřízeného do chalupy. Před zápražím se Matička zastaví a prohlíží si vyřezávané dřevěné sloupky, bíle nalakované okenice a léty zčernalé trámy. „Dřív žili opravdoví mistři a jak se uměli činit, všechno jen ručně,“ obdivuje stavení a pak skloní hlavu a vejde do předsíně.

Anna se už za chalupu přestala stydět. Nedávno zbourali černou kuchyni a místo ní vystavěli novou. V rohu jsou velká kachlová kamna, na nichž Josefína spálila poslední várku vdolků – pokárá ji později. Ve stěně udělali velké okno, hlavně ráno tu bývá dobré světlo, a tak nemusejí vařit při petrolejkách jako ženské před nimi.

Pozve návštěvu do vedlejšího pokoje. Uprostřed je oválný stůl pokrytý bílým ubrusem, na něm váza s růžemi, které vyrůstají v rohu naproti stodole. Na pohovce sedí Mařenka, na klíně knihu pohádek, ukazuje Frantíkovi obrázky víl a draků, ale ten se zajímá hlavně o plechové autíčko, kterým jezdí po sestřině stehně.

„Snad se neurazíte,“ zadívá se Matička na Annu, když se usadí na židli a nechá si nalít polévku, „nicméně takovou nádheru bych nečekal. Je to tady jako na zámku – přijdete z vesnického dvora a jíte v útulně zařízeném salonku.“

„Ale jídlo není jako na zámku, máme jen bramboračku a vdolky. Jezte, nenechte se rušit, musím ještě do kuchyně. Mařenko, přiveď Frantíka, naobědváte se vedle.“

Josefína spálené vdolky pocukrovala a postavila na stůl. Do mísy špinavé od těsta nalila vodu a chystá se ji drhnout.

„Nech nádobí na potom a pojd' se najíst,“ vyzve ji Anna a pomůže Frantíkovi na židli vystlanou dvěma polštáři, aby dosáhl lžící do talíře.

„Nevím, jak se mi to stalo,“ omlouvá se Josefína. „Nejdřív se nepekly a pak rychle černaly.“

Anna sáhne po jednom vdolku a prohlíží ho. „Nebudou tak špatné, a jak se u nás říká, spálené je na krásu. Musíš hlídat oheň, nesmí hořet moc ani málo. Příště ti ukážu, jak přikládat, když smažíš vdolky nebo bramboráky. Už se tím netrap. Spíš mám starost o Šimona, už měl být dávno zpátky. Se dřevem by se měl otočit ještě dvakrát, jinak ho chlapi nestačí nařezat.“

„Stěžoval si na koně, že jsou ve vedru líní,“ řekne Josefína.

„Musí je častěji napojit.“

„Nabumbám koně, až pšijede,“ ozve se Frantík a odstrčí talíř, kde zbývá pár lžic bramboračky.

„Jídlo se dojídá,“ napomene ho Mařenka.

„Neci.“

Anna si přitáhne synův talíř a dolije si sběračku polévky. „Josefíno, až po obědě poklidíš, ukážu ti ve stájích zázrak. Ráno si můžeme půl hodiny přispat, krávy a koně obstaráme rychleji.“

„Tak jsme už prý definitivně ve dvacátém století!“ haleká Šimon v předsíni. „Teče voda, teče cez velecký majír, nehal si ma, nehal, starodávny frajír.“

„Tiše, hospodář obědvá s pány vedle!“ okřikne ho Anna. „Polívka vám skoro vystydla. Josefíno, naber mu.“

Šimon se zašklebí na Frantíka, který na stole kreslí prstíkem do moučného poprašku cestičky. „Bumbali koně?“ zeptá se kluk.

„Pili dost! Koukám, že Josefína měla den,“ ukáže Šimon na vdolky.

„Hlavně že vy máte lepší,“ ohradí se dívka.

„Nehandrkujte se. Šimone, otočíte se ještě aspoň dvakrát, dřevo musí být do konce měsíce na dvoře, ať ho stihnete nařezat. Josefíno, přijď pak za mnou ven.“

„Jdu taky ven.“ Frantík se sveze ze židle. Mařenka odnáší nádobí do dřezu, Josefína jí přitom zpívá: „Nehal sem ťa, nehal, dobře ty vieš komu, čo ty reči nosí do vašeho domu.“

Dvůr je zalitý horkem. Stín zmizel. Koně odfrkávají, Šimon je nevypřáhl. „Lajdák,“ uleví si Anna.

„Bumbat.“

„Napojíme je, Frantíku, pojd' mi pomoct.“

Anna běží do stájí a otočí kohoutkem. Voda stéká do vědra zdlouhavě, dává si na čas a ona neví, co s rukama, není zvyklá čekat. Když ponořila nádobu do studny, vzápětí ji vytahovala naplněnou.

„Tece voda, tece,“ zazpívá Frantík.

„Teče pomalu, nezdá se ti?“

„Bublá,“ odpoví syn.

Konečně. Anna zastaví proud a odnáší vědro ke koním. Nejdřív dá napít Baronovi, potom Amosovi a pak znovu Baronovi. Nakonec dře Amos jazykem o dno vědra. Anna se potí horkem a vztekem.

„Lump jeden,“ uleví si.

„Co je lump?“ ptá se Frantík.

„Člověk, který lže a nechová se čestně a nestará se dobře o zvířata.“

„Nebudu nikdy lump, mám koně lád. A taky Boba. A naši Lojzku. Půjdeme pást?“ Frantík se těší, že by vzal kozu na pastvu.

„Dneska ne. Pojd', přineseme jim ještě vodu. A potom napojíme i prasátka a kravičky,“ navrhne Anna.

„Já sám,“ hrne se František ke stájím.

Anna strčí vědro pod mosaznou hlavici a navede synovi prstíky na kohoutek. „A teď otoč,“ poradí mu.

„Tece, voda, tece,“ rozradostní se.

„Á, mladý pán se už zaučuje. Všechno funguje, jak má?“ Matička se nakloní nad vědrem a soustředěně sleduje proud.

„Až na lidi,“ postěžuje si Anna.

„O tom bych vám mohl povídat. Zadáte jasný úkol, přijedete na stavbu a nestačíte se divit... Ale tím vás nebudu zatěžovat. Tak, chlapče, a teď už je čas vodu zastavit,“ povzbudí Matička Františka.

„A je to. Už netece.“

„Vezmu vám to,“ nabídne se Matička.

„Máte sváteční oblek,“ odmítne Anna a odnáší vědro ke koním.

František je mezitím odstrojil a odvedl do stínu u stodoly. Jediným pohledem si řeknou všechno. Šimon je nepoučitelný. Vytýkají mu lajdáctví, prosí ho, vysvětlují. Všechno zbytečně. Jsou to zvířata, ne stroje. Potřebují napojit a nakrmit. Práská nad nimi bičem. Pohání je silou. Ovládá je strachem. František je konejší. Hladí je po sametových nozdrách. Nikdy na ně nezvýšil hlas. Jdou za ním kamkoli, stačí tichý povel, jemné gesto. Vezme Anně vědro a přidrží ho Baronovi.

„Máte krásné koně,“ pochválí zvířata Matička. „Vyrůstal jsem na venkově, než jsem odešel studovat do Prahy. Mívali jsme tažné koně, táta hospodařil. Jmenovali se Hubert, Kulíšek a Čestmír. Ještě jsme mívali krásnou klisnu, které jsme říkali Sisi.“

„Byla hezká jako císařovna?“ zeptá se Frantík.

Matička se rozesměje. „Byla krásná, černá srst se jí na slunci leskla, měla dlouhou hřívu. Pamatuju si, jak jsme jí tu hřívu se sestrou rozčesávali a potom jsme na ní jezdili – bez sedla a bez uzdy, letěli jsme po louce a patřil nám celý svět.“

„Nabídl bych vám svezení, ale koně jsou unavení, kočí je nenapojil a nechal je stát na slunci,“ omlouvá se František.

„Nechme to na příště, stejně budeme muset jet, do Prahy to máme daleko. Pojď se podívat na auto,“ natáhne Matička k Frantíkovi ruku. „Co kdybych synka svezl?“

„Ale i s Maženkou.“

„Běž pro ni,“ usměje se Matička a popostrčí Frantíka. „Řeknu vám,“ otočí se k Anně, „kdyby tohle vyvedl kočí našeho táty, tak by ho vzal bičem.“

„Snad nebude zbyť a budeme ho muset vyhodit, když si nedá pokoj. Říkáme mu to pořád dokola, dohadujeme se s ním a pak se přeme mezi sebou, protože František je na lidi až moc hodný,“ postěžuje si Anna.

„Ono je to s lidmi složité. Pracovat chtějí málo, jíst hodně, myslí si, že tohle všechno se obstará samo...“ rozhlédne se František po dvoře.

„Přinesu jim ještě seno. Šimon bude jíst dlouho a pak bude pospávat za stolem, budeš ho muset popohnat, Františku. Musí svézt ještě aspoň dvě fůry dřeva,“ připomene Anna svému manželovi.

„Mám zlatou ženu, pane staviteli,“ pohladí ji František po tváři.

„A krásnou,“ dodá Matička.

Anna se odvrátí ke koním, schovává stud.

„Než přiběhnou děti, povězte mi – jaké jsou u vás na venkově nálady?“ obrátí se Matička na hospodáře.

„V jakém smyslu?“

„Všiml jsem si portrétů císařovny a císaře ve vašem salonu.“

„Zdědil jsem je po otci, který před několika lety zemřel. Býval starostou, úřadoval u nás doma, takže jsme je tehdy museli vyvěsit – a nechali jsme je tam. Částečně ze zvyku a částečně proto, že je to přece jen náš panovník.“

„Říká se, že monarchie vydrží jen do císařovy smrti a pak se prý zhroutí a bude vyhlášena republika. Nevím, kolik je na tom pravdy, ale lidi by si zasloužili rozhodovat o svých věcech.“

„Nevím,“ zamyslí se František, „nápad je to zajímavý, ale ke správě majetku musíte lidi vést a vzdělávat a někdy se to zdá nemožné.“

„Jsme tu,“ oznámí Frantík, který drží za ruku Mařenku.

„Tak jedeme. Za chvíli vám je vrátím,“ odvádí Matička děti k pragovce.

„Šimone,“ osloví František kočího, který mezitím vyšel na zápraží, mezi rty zapálené viržinko, „pojdte se mnou ke koním.“

František postřehne úlek, když si kočí všimne, že jsou koně odstrojení. Vzápětí ale nasadí otrávený výraz a jde za hospodářem.

„Uvázal jsem je ve stínu, tam je budete dávat vždycky, když se s nimi hned neotáčíte a nejedete zase za prací. Pil jste?“

„Josefa mi dala pivo, proč?“

„Koně taky měli žížen a vy jste je nechal ve vedru a bez vody. Kolik fůr dřeva ještě máte na louce?“

„Tak deset dvanáct.“

„Dneska dovezete už jen jednu. Zvířata jsou vyčerpaná. Dáte jim pořádně ovsu, vodu ve stájích obstará Josefína.

Vy máte po zbytek dne volno. Zítra si přivstanete, abyste dohnal dnešek.“

„Dokouřím a pojedu.“

Do vrat vjede auto a vtáhne s sebou na dvůr silniční prach a spálený benzín. Šimon se rozkašle do Frantíkova výskotu, Mařenka je pobledlá. František se pro ni natáhne na sedačku a stiskne ji v náruči. „Nebála ses?“

„Maličko.“

„A ty, Frantíku?“

„Jel bych až do Plahy.“

„Někdy se mnou pojeděš,“ slibuje Matička.

Šimon s úšklebkem obhlíží vůz. „Kůň taky občas upustí plyn, ale takhle nesmrdí.“

„Jak jsem si všiml, tak pro vás by byl automobil lepší – nedoplníte palivo, nejedete, a v takové chvíli neplatí žádné práskání bičem,“ neodpustí si Matička. Vzápětí se zadívá na Františka. „Myslím, že kolegovi se od vás nechce. Natáhl se po obědě na pohovku a hádám, že usnul. Děti, doběhnete pro něj?“

Nejdřív ze vrat vyjede pragovka s usmívajícím se Matičkou a jeho spolupracovníkem a za ní povoz se zívajícím Šimonem na kozlíku.

Dvůr ztichne, zbytky spáleného benzínu naposledy zaštipají v očích a v nose. Anna je ve stájích, kde ukazuje Josefíně, jak má otáčet kohoutkem, aby voda tekla, a jak ji zastavit. Dívka od proudu odskočí.

„Co je to za čáry?“ zaslechne František.

„Žádné čáry, ale fyzikální zákony. Voda sem stéká samotíží. Litinové trubky jsme položili tak, aby voda nabrala rychlost a vytékala bez potřeby dalšího pohonu. Rozumíš tomu?“ vysvětlí jí.

Josefína vrtí hlavou.

„Nevadí. Pojd', půjdeme se všichni podívat k lesu, ukážu vám rezervoár, ať si to dokážete líp představit. Zavři chalupu. Děti, nechcete se ještě napít?“

„Bumbal jsem s koňmi.“

„Doufám, že ne přímo z vědra, Františku?“ zvedne prst František.

„Ne, z tlubky, já se vody nebojím jako Josefína.“

Dívka se k němu otočí a pohrozí mu.

„Jdi s dětmi napřed, vezmi to průhonem na louku k Převážení, doženeme vás,“ pobídne ji František.

S Annou se dívají, jak Josefína s dětmi prochází dvorem ke stodole kolem zeleninové zahrady a míří k úzkému pruhu vtěsnanému mezi plot a sousedovy chlévy.

Když se Františkův otec rozhodl postavit dům pro svou dceru Barboru, která si vzala inženýra Frumerta z dobřívských železáren, vyčlenil pro ni kus zahrady patřící k hospodářství. Ponechal si ale cestu na louku, aby s koňmi nemusel vyjíždět hlavní branou.

Frumertovi se nedávno odstěhovali do Prahy a dům je opuštěný. I do něj František zavedl vodu, pro všechny případy.

„Anno, abys věděla, tak členy našeho vodovodního družstva jsou Lederer, Sedlák, Škarda, Uher. Na vodovod přispěli a mají na vodu právo. Pokud by se k ní – neohlášeně a na černo – připojil kdokoli další, tak jen po domluvě s námi a za poplatek.“ Vezme ji kolem ramen. „A mám pro tebe ještě jednu novinku. Inženýr Matička mi dopodrobna představil parní mlátičku. Pořídíme ji a příští žně už za nás bude pracovat stroj.“

„Další výdaje?“ zadívá se na něj Anna s úzkostí.

„Neboj, všechno jsem spočítal, už nám bude jenom líp, uvidíš. A taky nechci, aby ses tak dřela.“

„Síly mám ještě dost,“ odporuje Anna. „Františku, zajiď si navečer do Staré na pivo, taky potřebuješ mezi lidi a máš co oslavit.“

„Uděláme to jinak. Dojdu se džbánkem a dáme si doma spolu. Chci být dneska s vámi.“

/1938/

Stojí přede mnou s nepřehlédnutelnou samozřejmostí. Na předloktí pohupuje košíčkem s povadlými podbělovými květy. Odložím sekerku na hromadu tenkých smrkových větví a prohlížím bylinky.

„Zbyly tam vůbec nějaké?“

„Nebojte, teto, nechala jsem jich tam dost, aby zase příští rok vyrostly.“

„Nasušíme je a vezmeš si pak domů, abys měla svoji apatyku.“

Rozzáří se, napůl dětsky, napůl dospěle. Vejdeme do chajdy. „Podej mi ten velký plech, tamten v rohu u kamen.“

Očistím ho hadříkem a potom na něj s Drndou rozprostíráme jeden žlutý květ za druhým. Pod rukama nám vzniká obraz, který bude měnit svoji podobu, jak z bylinek vyprchají poslední zbytky vláhy a seschnou. Přistrčím plech ke kamnům, v nichž žhnou polínka, je to jediné teplé a suché místo v chajdě. Drnda se usadí na stoličku, položí si lokty na kolena, podepře si bradu a dívá se na mě. Něco očekává. Naliju jí čaj z loňského černého bezu. Musí jí být zima, má jen tu svoji sepranou sukýnku, chatrné podkoilenky a přes zašlou halenku přehozený šátek.

„Líbí se mi u vás,“ rozhlédne se.

Netuším, co obdivuje. U kamen je přistrčená lavice a před ní rozviklaný stůl. V druhém rohu mám spaní, pryčnu z prken, na ní slamník, polštář a deku. Do stěny u dveří jsou zatlučené hřebíky, na jednom visí můj kabát a na druhém šála. Hliněná podlaha je nerovnoměrně ušlapaná. Ze

škvír v prknech u jediného okénka se zase uvolnil mech, který jsem do nich před pár dny nacpala, a protahuje sem chladný vzduch, ale voní, přináší s sebou příslib hezčích dní.

„Líbí se mi,“ proplétá prsty na rukou a zase je rozplétá, „že tu s váma nejsou jiný lidi.“

„Bývali tady, ale dávno přede mnou,“ rozpovídám se. Ví, jak na mě, jak mi nahodit udičku, aby mi rozpletla jazyk. „V téhle chajdě žili dva nebo tři uhlíři. Celý týden bývali v lese, přespávali tady a domů chodívali jen v sobotu, na pivo do hospody. Potom táhli zpátky sem a nesli si velké nůše. V nich měli hlavně brambory a mouku, trochu tuku, cibuli, chleba od svojí ženy nebo matky. Kolikrát si je tady představuju, jak v šeru, když padá soumrak, teskní na slamníku, aby je nad ránem vysvobodil les.“

Nedodám, že si to tak představuju podle sebe, protože když se stmívá, zavalí mě často úzkost, to potom nespím a čekám na rozbřesk, až zase vyjdu mezi stromy a nadechnu se. Někdy nevydržím a musím ven hned.

Temno v lese je jiné než temno v chajdě.

„A co ti uhlíři dělali?“ ptá se Drnda a přidá si do čaje ještě jednu lžičku medu.

„Vytahovali na světlo boží pařezy, některé byly mnohem větší než kola od vozů, prali se s nekonečnými kořeny zarostlými hluboko do země, které se držely vší silou života, v naději, že z nich ještě jednou vyrostе strom. Stavěli vysoké milíře, v nichž pařezy žhnuly, až z nich bylo uhlí. Milíře zapalovali dlouhými loučemi s březovou kůrou.“ Ukážu do ošatky, kde suším bělostné skrojky.

„Co tady jedli?“

Jakmile se jednou rozpovídám, nedá mi pokoj, vyptává se pak donekonečna. Přemýšlím, že ji pošlu domů, ale

nechci být dneska sama, a tak vyprávím dál: „Škubánky nebo uhlířinu, někdy jen chleba a špek s cibulí.“

„Uhlířinu neznám.“

Má hlad, vytuším. „A víš, že mám taky hlad? Ráno jsem měla jen suchý chleba. Uvaříme uhlířinu spolu. Oškrábej mi pět brambor a oloupej jednu cibuli.“

Dívám se, jak nemotorně odkrajuje slupky z brambor. Mezitím roztopím kamna a v otlučené smaltované míse smíchám mouku, vodu a vejce. Učím Drndu vytvarovat v dlani knedlíčky a vhazovat je do vařící vody k bramborům. Cibulka se na sádle rozvoní a omastkem pak přelijeme uhlířinu – vařené brambory promíchané s knedlíky. Jíme lžící, vidličky jsem si sem nepřinesla.

„Uhlířina je moc dobrá. Uvařím ji doma tátovi,“ řekne Drnda, když ve škopku drhne mísu, talíře a pánvičku. Beru jí nádobí z ruky a utírám ho.

Čekám, že teď už odejde, ale sedne si na stoličku a zase rozehraje svoji hru s prsty. Ukazuje mi, jak z nich vykouzlí žabičku a jak ptáka otevírajícího zobák.

„Zvířata mám nejradši ze všeho. Strašně trpím, když jim ubližujou, hlavně tady mě to bolí,“ ukáže prstem na hrudník. „Už víme, kdo to našemu Rekovi udělal. Ten podivín z Kudibalky, co postává před Starou hospodou, i když nemá na pivo. Táta si ho našel,“ naznačí úder pěstí. „A zlomil mu ruku, protože on lámal tlapičky kočkám, takhle je vzal a zlomil.“

Pohladím ji po vlasech. „Řekni mi i něco veselého, ať neodcházíme spát ustarané.“

Dlouho přemýšlí, čím by mě potěšila. „Na Americe ořou.“

„To vím dávno.“ Zvednu se, abych přiložila do kamen.

„Ale nevíte, že jak půdu obrátili, objevil se v hroudách poklad. Skoro bych zapomněla, že jsem vám ho přinesla ukázat,“ vstane a zajede rukou do kapsy sukně.

Strčí mi před oči křemenný oblázek. Jsem vděčná za přitmění, na světle by probleskoval, nakrucoval by se v paprscích jako drahokam.

„Nechám vám ho tady, ať z pokladu taky něco máte. Já si domů odnesla tři oblázky a mám je pod polštářem. Pro štěstí.“

„Nechci ho.“

Neposlouchá mě. Položí kámen na stůl. Přitom vyhlédne z okna. „Musím jít,“ řekne.

Konečně. Vyprovodím ji i s kastrůlkem se zbytkem uhlířiny. Bát se nebude, ještě je vidět, jen mech se západem slunce ztmaví. Ví, že má jít širokou pěšinou a nelézt v tuhle hodinu zvěři do cesty.

Natáhnu se na slamník, abych ulevila zádům. Celý den jsem štípala dřevo. Chci spát, ale mysl mám zatíženou oblázkem, připomínkou mnohem těžší práce. Ocitnu se na čerstvě zoraném poli. Vidím ho, jak stojí za pluhem, záda zpocená, pohled zastřený únavou, i tak se na mě usmívá.

„Máme dobrou půdu,“ zašeptá mi večer do ucha. „Kolem Černého potoka je nejúrodnější, tmavá sypká zem, na svazích je jílovitá, mokrá, ale my máme štěstí, protože na Americe se po zorání objevují kusy křemene, na slunci se rozpalují a půda pak líp vysychá.“

To je ten tvůj poklad, Drndo. Žádný drahokam, obyčejné šutry. Štěstí ti nepřinesou.

Otočím se na bok, zavřu oči a čekám na rozbřesk.

/1914/

František podupává na zápraží, aby z holin setřásl snůh. V náručí drží koš naplněný dřevem. Naposledy se zadívá na nebe, kde tiše jiskří hvězdy. Anna mu otevře dveře, ve tmě je pobledlá. Vejdou spolu do tepla. Děti už spí. Mařenka si četla a Frantík vyprávěl Josefíně příběh o pragovce, se kterou pojedou do světa, až vyroste.

„V těch duchnách jsou jako ztracení andílci,“ řekne Anně, když se vrátí do kuchyně od dětí. Chodívá se na ně dívat každou noc.

Anna mu nalije čaj a sednou si v kuchyni ke stolu. Voní to tady po kvásku, ženské budou zítra péct chleba. Sedm velkých bochníků. Na každý den jeden. Anna vydrhla sázecí lopatu, dřevo je bělostné, její ruce zarudlé.

„Mluvil jsem dneska se Šimonem. Po Hromnicích se k nám vrátí a zůstane zase do Martina,“ oznámí František, zatímco listuje hospodářským kalendářem na rok 1914 a zastaví se u druhého února. „Vyspravíme pluh, zaučíme se na mlátičce,“ zapisuje si špalíčkem tužky úkoly.

Parní mlátičku přivezli včera vlakem z Prahy do Rokycan a František ji společně s Dřímalem, který na ni také přispěl, dotáhl na povoze do stodoly i přes velké závěje. Koním se bořily nohy do sněhu, cesta jim zabrala tři hodiny. Sousedí u nich byli hned nato, hlavně ženské z okolních chalup. Prohlíželi dřevěnou konstrukci a nedovedli si představit, jak stroj vymláť zrna. „Tady je válec,“ vysvětloval jim František, „ten se pohybuje v komoře.“ Poklepal na ni a odpověděl mu dutý zvuk. „Tudy do válce dáváte

obilí, které dopadá na rošty, ty obilí posouvají a z klasů vyklepávají zrní. Na konci vypadne sláma a fukar vyfoukne zrno přímo do pytlů. Je to jednoduché.“

Stará Pousková se ušklíbla a prohlásila, že zrní bude špatné, otlučené a nepoužitelné. „Boží dar přijde na zmar.“ František odporoval: „Parní mlátička je šetrnější než cepy. A ušetří vám spoustu práce a času. Podívejte se, táta mi vyprávěl, že se tady ještě před čtyřiceti lety žalo obilí srpy – a když vzali první odvážlivci do rukou kosy, smáli se jim, že se obilí vytluče už na poli. Nevytlouklo. Nesudte, dokud nezkusíte a nepřesvědčíte se.“ Žena se na něj mračila zpod šátku, který jí padal až ke kořenu nosu. „Jen abyste s tím vyšetřeným časem dobře naložili. A s penězi taky,“ neodpustila si.

František nalistuje na konec kalendáře, kde tiskař nechal několik prázdných stránek. Proměňují se v pole a louky. Vidí šťavnatou travu na Poříčinách a lesknoucí se zem na Americe. Zakresluje opatrně tužkou, musí přemýšlet, papíru není nazbyt.

„Vystydne ti čaj,“ připomene mu Anna. „A psal ti bratr,“ ukáže na dopis, který odpoledne opřela o vázu s usušenými růžemi.

„Proč jsi ho neotevřela?“

„Je to tvůj dopis.“

„Anno, kdy už se to naučíš,“ kárá ji. „Nemáme tajnosti, hospodaříme spolu. Můžeš o mně vědět všechno a snad i já o tobě. Otevři ho a přečti mi, co Josef píše.“

Jemný papír zašustí v suchých prstech, František se dívá, jak jeho žena odkládá obálku a rozevívá listy. „Milý bratře, vzpomínáme na Vás, od Vánoc nemáme žádné zprávy. Máte plno sněhu? U nás v lázních napadlo dvacet čísel, dny a večery jsou dlouhé, čekáme na novou sezónu. Opět zveme

Tebe i Tvoji ženu a děti. Pozdravuji Vás srdečně, Tvůj upřímný Dr. J. R.“

„Tak vidíš, nic tajného,“ zasměje se František. „Bude-me mu muset odepsat, že my máme čtyřicet čísel sněhu.“

Anna vloží psaní zpátky do obálky, která je krasopis-ně nadepsaná. Znovu přelétne adresu odesílatele: *Dok-tor Josef Reindl, Sirnaté Lázně Slatěnice u Olomouce*. Ze tří Františkových bratrů jediný Josef vystudoval. Odmala byl prý zvědavý, listoval knihami, pokud se mu dostaly do rukou, pitval rostliny, shromažďoval ve stodole žáby, raky a pulce. Druhý nejstarší bratr Václav odjel do Ame-riky a zprávy od něj chodí jen výjimečně. Nejmladší Hugo se přestěhoval za svou ženou do vedlejší vsi, a tak zbyl statek na Františka.

„Přemýšlel jsi někdy nad tím, co bys rád dělal?“ zeptá se ho Anna a pozoruje, jak František do schématu vpisu-je, co kam zasejí.

„Jak to myslíš?“

„Jakou práci by sis vybral, kdybys nehospodařil?“

„Neučili mě vybírat si. Vždycky se u nás dělalo, co se udělat muselo,“ odpoví, aniž zvedne hlavu od papíru. „Na Americe letos vypěstujeme oves, na poli u Mirošova pšeni-ci. Zoral bych i kousek Poříčin. Zajímá mě, jak se tam bude dařit bramborám. Souhlasíš?“

„Doliju ti ještě čaj. Neponocuj dlouho.“ Anna se zadívá na kresby polí a luk, únava je rozostřuje. Nechá ho tady i s jeho malůvkami a půjde spát.

Zastaví ji tupá rána do vstupních dveří. Otevře je, rozči-lená na příchozího, že vzbudí děti. Napomenutí zamrzne na rtech. Na prahu stojí starosta Vildman, v náruči drží dívku. Ruce jí bezvládně visí podél těla, bavlněný šátek se zbarvuje dočervena.

„Pojďte,“ pustí ho Anna. „Odneste ji na otoman v kuchyni.“

František mu pomůže dívku opatrně položit a Anna se vzápětí skloní nad obličejem, z něhož proud krve odvádí barvu. Přiloží dlaň kousek nad ústa, všimne si přitom namodralých rtů.

„Kde jste ji našel?“

„Ležela pod Švédským mostem. Vracel jsem se domů ze Staré a zahlédl jsem něco tmavého ve sněhu. Nevím, jak dlouho tam byla. Asi uklouzla a praštila se.“

Anna shrne dívce šátek a prameny vlasů z tváře. „Haničko,“ mluví na ni a hladí ji. „Františku, zajdi pro doktora, na tohle nestačím.“

„Půjdu s vámi,“ rozhodne starosta.

Nechají je v tichu. Anna slije do umyvadla horkou vodu z kamen a naředí ji studenou ze škopku v předsíni. Přidá několik kapek oleje s heřmánkem a v kuchyni to zavoní letní loukou. Smočí plátýnko a omývá Hance obličej. Proud krve slábne, stejně jako její dech. Anna odříkává zdrávas. „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen.“

Hladí ji. Opakuje modlitbu. Omývá ránu.

„Pusťte mě k ní.“

Anna vstane a odkryje doktorovi Hančinu tvář. „Vydechla naposledy, než jste otevřel dveře,“ řekne.

„Musíme to sepsat.“ Doktor vytáhne z brašny list papíru a sedne si ke stolu. „Máte kalamář?“

František spěchá do vedlejšího pokoje k psacímu stolu a přináší inkoust. Starosta pochoduje sem a tam. Nakonec se zastaví u okna a otevře ho.

„Měl byste zajít k Andělům, aby věděli. Určitě ji hledají. Kdoví co dělala tak pozdě sama venku,“ položí František Vildmanovi ruku na rameno. „Mám jít s vámi?“

„Ale ne, zůstaňte. Dojdu pro ně sám. Víte, jakej Anděl je... Huláká na všechny, na ženskou, na děti, nedivil bych se, kdyby utekla.“

„Řekněte jim, že ji tady mužou nechat do rána, odnese-me ji až za světla. Přinesu svíčky,“ rozhodne Anna a sáhne pro petrolejku.

„Skočím tam sám, kde je máš?“ nabídne se František. Nikdo nechce být s mrtvou dívkou v pokoji. Doktor spěšně píše, Vildman je pryč, zůstaly po něm jen loužičky roz-tátého sněhu, František je nesvůj.

„Vyjdeš na půdu a najdeš je hned v komůrce nalevo, jsou smotané v novinách.“

Anna přiloží do kamen, oknem táhne chlad, ale zatím ho nechá otevřené. Není si jistá, jestli už je dívčí duše venku. Uvaří meduňkový čaj a na stůl postaví lahev s kořalkou. Vezme si od Františka svíčky a zapaluje jednu po druhé. Když je u poslední, vtrhne do chalupy nářek. Starosta podpírá Andělovou, musel ji vytáhnout z postele – tvář má otlačenou, nezavázaný šátek si přidržuje pod bradou, sveze se jí na ramena a sklouzne na zem. Plamínky se zatřepotají, v kuchyni jako by bylo o jednoho méně. Anna zavře okno. Andělová klečí u otmánu, hlavu položenou na dívčím rameni.

„Vzbud' se, Haničko,“ chroptí.

„Maminko?“

Mařenčiny oči se lesknou děsem, odráží se v nich světlo svíček i stíny komíhající se na stěně. V nose štípe pach krve promísený s nasládlou vůní meduňky.

„Odvedu ji,“ natáhne se Anna k dceři, zvedne ji do náruče a odnáší ji pryč. Dítě se rozpláče. „Co se stalo, maminko?“

„Nic, nic. Andělovic Hanička uklouzla na sněhu, přines-li ji k nám. Vařím její mamince čaj. Ty běž do postele a dej pozor na Frantíka. Dáš na něj pozor?“

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy **Anna R..**

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.